

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

«Γερμανικός Εξπρεσιονισμός. Εκπρόσωποι και διαμόρφωση από τις αρχές του
20ού αιώνα έως την επιβολή του Εθνικοσοσιαλισμού

Ιωσηφίνα Κωνσταντίνου

Λεμεσός 2020

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Ιωσηφίνα Κωνσταντίνου, 2020

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής διατριβής από το Τμήμα Καλών Τεχνών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων της συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διατριβή μελετώνται όψεις της καλλιτεχνικής δημιουργίας του Γερμανικού Εξπρεσιονισμού από τις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι την επιβολή του Εθνικοσοσιαλισμού. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις δύο ομάδες «κλειδιά» του προπολεμικού Γερμανικού Εξπρεσιονισμού, στην ομάδα της «Γέφυρας» (Die Brücke) και στην ομάδα του «Γαλάζιου Καβαλάρη» (Der Blaue Reiter). Ο Emil Nolde, ο Ernst Ludwig Kirchner, ο Max Pechstein, ο Karl Schmitt-Rottluff, ο Wassily Kandinsky, ο Franz Marc, ο August Macke ήταν μερικοί από τους σημαντικότερους εξπρεσιονιστές που άλλαξαν τον ρου της γερμανικής τέχνης του 20ού αιώνα. Οι καλλιτέχνες των δύο ομάδων θέλοντας να ξεφύγουν από την επιρροή της ακαδημαϊκής τέχνης υιοθέτησαν νέους τρόπους εικαστικής έκφρασης. Εμπνευσμένοι από την τέχνη της avant-garde, του Gauguin, του Matisse, του Munch, του Van Gogh και άλλων σύγχρονων ευρωπαϊών ζωγράφων, καθώς και από την τέχνη του γερμανικού μεσαίωνα και των «πρωτόγονων λαών» ανέπτυξαν ένα νέο, ριζοσπαστικό ύφος. Ο γερμανικός Εξπρεσιονισμός χαρακτηριζόταν από την απελευθέρωση της φόρμας, τα έντονα και αντιρεαλιστικά χρώματα και την έκφραση του εσωτερικού κόσμου των καλλιτεχνών. Η καλλιτεχνική «φρενίτιδα» του Εξπρεσιονισμού εκδηλώθηκε σε όλους τους χώρους των τεχνών. Δύο επαναστατικά περιοδικά της περιόδου, το *Der Sturm* (Η καταιγίδα) και το *Die Aktion* (Η Δράση), αποτέλεσαν τη φωνή των σύγχρονων καλλιτεχνών.

Με την άνοδο του Hitler στην εξουσία η χώρα οδηγήθηκε σε πολιτισμικό σκοταδισμό. Η Εθνικοσοσιαλιστική κυβέρνηση ξεκίνησε εκστρατεία εναντίον του Μοντερνισμού, του Διεθνισμού και της σύγχρονης τέχνης, στα πλαίσια της οποίας χιλιάδες έργα καταστράφηκαν και πωλήθηκαν σε αγορές του εξωτερικού. Πολλοί καλλιτέχνες βρήκαν καταφύγιο σε χώρες της Ευρώπης και στις ΗΠΑ, άλλοι αναγκάστηκαν σε «εσωτερική» απομόνωση και εξορία και άλλοι μαρτύρησαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Ο Hitler χρησιμοποίησε την τέχνη προπαγανδιστικά, θέλοντας να προβάλλει συγκεκριμένες αισθητικές προτιμήσεις και να καλλεργήσει την ιδέα ενός φυλετικού προτύπου. Για τον σκοπό αυτό πραγματοποίησε τις εκθέσεις της «Μεγάλης Γερμανικής Τέχνης». Η ακραία βία ενάντια στον Γερμανικό Εξπρεσιονισμό και στη μοντέρνα τέχνη εκδηλώθηκε το 1937 με την πραγματοποίηση της «Εκθεσης Εκφυλισμένης Τέχνης», που υποκινούσε τον ακραίο φανατισμό και το μίσος του γερμανικού λαού εναντίον της μοντέρνας τέχνης, της Αριστεράς και των Εβραίων. Τα παραπάνω θα αποτελέσουν αντικείμενα ανάλυσης

της διατριβής σε συνάφεια με στοιχεία διαμόρφωσης, εκπροσώπους και έργα του Γερμανικού Εξπρεσιονισμού.

ABSTRACT

The current thesis studies aspects of the artistic creation under German Expressionism, from the early 20th century up to the imposition of the Nazis' National Socialism, in Germany. Special emphasis is placed on the two "key" groups of pre-war Expressionism: *Die Brücke* and *Der Blaue Reiter*. Emil Nolde, Ernst Ludwig Kirchner, Max Pechstein, Karl Schmitt-Rottluff, Wassily Kandinsky, Franz Marc, and August Macke were some of many important expressionists, who changed the course of German art in 20th century. Wanting to escape the practices and influence of academic art, they adopted new ways of artistic expression. Inspired by the avant-garde art of Gauguin, Matisse, Munch, Van Gogh, and by other contemporary European painters, as well as the art of the German Middle Ages, and of "primitive" peoples, they developed a radically innovative artistic style. German Expressionism was characterised by liberation of form, strong, anti-naturalistic colours, and the expression of the artists' inner world. Expressionism's artistic "delirium" manifested itself in all areas of artistic creation. Two revolutionary periodicals of the period, *Der Sturm* and *Die Aktion* became the voice of these contemporary artists.

After Hitler came to power, Germany entered cultural darkness. The National Socialist government embarked on an anti-modernism campaign, and against internationalism and contemporary art, in general: thousands of artworks were either destroyed or sold abroad. Many artists found refuge in other European countries or in the US, which others were forced to a state of internal isolation and exile; others, more tragically, perished in concentration camps. Hitler used art as propaganda, aiming at foregrounding specific aesthetic norms, and cultivating a "racial" ideal, mostly through the organising of the "Great German Art" exhibitions. The extreme violence against German Expressionism, and modern art in general, culminated in the so-called "Degenerate Art" exhibition, in 1937, which promoted extreme fanaticism and hatred, on behalf of the German people, against modern art, the Left and the Jews. This overall state of affairs is analysed, within the present thesis, focusing on the formation, artists and works of German Expressionism.